

פאר מקדושים

פגנים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת שופטים

שום תשים עליך מלך, לא תוכל'ל לתת עליך איש נכרי. (יז טו)
והקשה הגאון מו' יצחק ז"ל אב"ד דק"ק בעלז, למה בכל הלאוין לא
כתוב לא תוכל לאכול חזיר וכדומה, ואצל מלך כתיב לא תוכל.
ותירץ כי במס' ר"ה (ח:) אמרו מלך וציבור מלך נכנס תחלה לדין,
דלאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי, וישראל ואומות העולם
ישראל נכנסין תחילה, ואם כן, כשיהיה מלך ישראל מעם אחר
הוה תרתי דסתרן אהדדי, ואיך יהיה בבואם לדין, לכן אמר לא
תוכל לתת עליך איש נכרי, ודפח"ח ושי"י.

(ספר המגיד מבעל פרי מגדים, ליקוטים אות ט)

אליו תשמעון. (יח טו)

*שמעתי מפי אאזמ"ו הצדיק זצ"ל פעם אחת בא מעשה לפני
אביו מוה"ר טעבעלע [שייאר] זצ"ל כשהיה עוד עני ואביון מאוד,
שעשיר אחד רצה ממש להעשיר אותו, אם ירצה להתיר לו דבר
אחד אשר גדולי הראשונים מחולקים בו יש אוסרין ויש מתירין,
רק הרמ"א כתב בשו"ע ויש להחמיר, והיה ממאן להתיר לו אע"פ
שהיה לו דוחק גדול, ולא יצא מפסק של רמ"א. והיה אומר מאחר
שיצא מפי הקדוש של רמ"א להחמיר, אם יתן לי איש זה מלא
ביתו כסף וזהב, לא אוכל לעבור את פסק אותו צדיק. אח"כ שאל
את פה הצדיק בעל פני יהושע אם שפיר עבד, והשיב לו ישר
עשית וישר כחך וחילך, וח"ו לעבור את פה אותו צדיק הרמ"א,
והלך אז העשיר הנ"ל אל רב אחר אשר עשה רצונו. ובאמת הרב
המתיר לא עלתה לו שנה זו.

וזמן קצר אח"כ נתקבל מוה"ר טעבעלע זצ"ל הנ"ל לאב"ד,
ונתקיים בו (אבות פ"ד מ"ט) כל הלומד תורה מעוני סופו שזוכה
ללמוד ולקיימה מעושר, כי היה לו אח"כ עד יום מותו פרנסה
ברווחה.

(תורי זהב על שיר השירים (מגנצא תרל"ה) לרבי הירץ אברהם נפתלי
שייאר)

בננו זה סורר ומורה וגו', וכל ישראל ישמעו ויראו. (כ כא)
מכאן שצריך הכרזה בב"ד, פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה.
(רש"י)

רבים מקשים למה לא פירש רש"י כאן כמו לקמן בזקן ממרא (יז
ג) שממתניין לו עד הרגל. ושמעתי בשם גדול אחד, דאמרינן
בגמרא סנהדרין דף סט ע"א אמר רבי כרוספדאי כל ימיו של
בן סורר ומורה אינו אלא ג' חדשים בלבד. ולפ"ז א"ש דהאיך
אפשר להמתין עד הרגל, דלמא בין כך יתהוה לאיש וא"א כבר
להרגו.

(באר רחובות (פיורדא תקכ"ב) לרבי אייזיק אויערבאך)

ידינו לא שפכו את הדם הזה, ועינינו לא ראו. (כא ז)
שמעתי אומרים בשם הגאון החסיד איש האלקים המפורסם רבי
אליהו מוויילנא ז"ל שפירש הפסוק ידינו לא שפכו את הדם הזה
ועינינו לא ראו עפ"י משל המבואר בילקוט, שהראש של בהמה
עשה ריב עם הירך מי ילך בראש, ונצח הירך מחמת שרוב
הבשר עמו שהוא ילך בראש ויהיה מנהיג, ונפל אל אחת הבורות
ושבר מפרקתו ומת, וזה היה לו על שרצה להנהיג בלי עינים.
וכן המנהיגים הנקראים עיני העידה, אם ח"ו מעלימים עיניהם
מסוררים, אזי המה נתפסים בעון הדור, או שאר עיני העידה
המה הצדיקים נתפסים ח"ו. והן המה הדברים שאומרים זקני
העידה ידינו לא שפכו וגו', [אבל] ועינינו לא ראו ר"ל המנהיגים
שהמה עיני העידה לא ראו ולא השגיחו כראוי להם, וע"כ נתפסו
הצדיקים הנ"ל.

(חוסן ישועות על פרקי אבות (שקלאב תקע"ב) לרבי עזרא מ"מ ומו"צ
בלופלאוו ומאהלאב)

למען ילמד ליראה את ה' אלהיו. (יז יט)

*כשהספיד הגאון רבי אלעזר אב"ד פוטולסק חתנו של רבינו יעקב מליסא
ז"ל את החידושי הרי"ם זצ"ל, אמר שהיה מרגלא בפומיה, שאדם בקומו
בבוקר צריך ישוב הדעת איזה זמן, כדי לקנות ולעורר את לבבו ליראה,
וע"י ישוב הדעת, [גם] כשיעסוק בחיצוניות מה שנצרך לאדם, לא תסור
היראה ממנו ולא יהיה נלכד ברשתות משכא דחויא.

והישוב הדעת בכל יום הוא חובה על האדם כמו להניח תפילין, ואז יכול
ליכנס במפתחות הפנימיות להשיג דברי תורה.

(זכר עולם יהיה צדיק (ורשא תרכ"ו) לרבי אלעזר מפוטולסק)

רבי יצחק מאיר אלתר ז"ל - החידושי הרי"ם

הוא הגאון הגדול החרף העצום שר התורה רשכבה"ג איש אלקים קדוש
ונורא, בעל חידושי הרי"ם ושו"ת הרי"ם על שו"ע שנולד בשנת תקנ"ט
לאביו הג"ר ישראל רוטנברג אב"ד גור. אלפי חסידים נהרו אליו, ושבעה
שנים שניהל עדתו נקראים אצל החסידים שבע שני השובע. בנעוריו היה
אצל המגיד הקדוש ר' ישראל מקאזניץ, וגם נסע להחווה מלובלין, ואחרי
פטירת המגיד, תחילה נסע לבנו הרה"ק ר' משה אלקים בריעה, ואז עבר
להיכלו של האדמו"ר הרבי ר' בונם מפרשיסחא.

בנגלה היה תלמיד הגאון רבי אריה לייב צונץ מפלאצק יחד עם ריעו ועמיתו
הג"ר אברהם אב"ד טשעכנוב בעל זכותא דאברהם. שלושה עשר ילדיו
מתו על פניו, ביניהם גם בנו הגדול הרה"ק אברהם מרדכי (אבי השפת אמת)
שנפטר באבי ימיו, וביום כ"ג אדר תרכ"ז נסתלק החידושי הרי"ם לב"ע.

בספר מאיר עיני הגולה (ח"א אות קט) הביא סיפור מאלף, שפעם אחת
כשבאו לפניו חסידים מהעיר בערזין, שלח על ידם פריסת שלום לרבה של
בערזין הג"ר סיני ספיר ז"ל בעל העולת חודש, ואמר להם שיאמרו לו בשמו
כי הגהו אוהב אותו מאד, והיה הדבר לפלא בעיניהם. והם קיימו השליחות,
וכשמוע רבי סיני זאת שסע מתניו ונסע על ש"ק לגור להחידושי הרי"ם,
והיתה לו שם התקרבות גדולה מאוד, וחיבבו הרבה לעין כל שלא כדרכו.
ובליל ש"ק אחר סעודת שולחנו הקדוש כשנתאספו לפניו בחדרו חשובי
החסידים יחד עם הג"ר סיני הנ"ל, הרים החידושי הרי"ם את ידו הקדושה
והניחה דרך אהבה וחביבה על שכמו של רבי סיני וא"ל, בערזינער רב תדעו
שהנני מלא שמחה מזה שבאתם אלינו והראה לו פנים שוחקות מאד.

וכשיצאו מחדרו וראו וגם תמחו החביריין על ההתקרבות הגדולה, גילה
להם הג"ר סיני הדבר, וסיפר כי בימי עלומיו היה רבי סיני גר בעיר
ווארשא, והיה אומן נפלא במלאכת הכתיבה, וכתב ידו היתה נקיה ונאה
מאד, ע"כ בקשו ממנו פרנסה הקהילה להעתיק את פנקס הקהילה הישן
לפנקס חדש ויפה בכתב ידו המפואר, וקצבו לו שכר הגון על עבודתו.
והנה בהעתיקו הפנקס ראה שם כתוב "הרב החרף מו' יצחק מאיר מעיר
ווארשא עשה מעשה שלא כהוגן, כי יצאו מפיו דברי זלזולים בכבודו של
הג"ר מוויילנא", ובראותו זאת לא האמין רבי סיני לדבר כזה, וע"כ דילג
בהעתקתו כל הענין ההוא ולא כתבו בפנקס החדש.

והנה אחר זמן קצר ויבוקש הדבר וימצא שלא
העתיק ענין זה, ויתאספו הפרנסים לאסיפה,
ויקראו את רבי סיני לפניו והרעישו עליו
בקולם למה עשה עול במלאכתו, והחליטו שאם
לא יתקן הדבר יפסיד כל שכר עמלו, וענה להם
כי מחר יתן להם מענה על הכל. ותיכף באותו יום
רץ לבית החידושי הרי"ם והודיעוהו מה שקרה.
כשמוע זאת החידושי הרי"ם נבהל על שמועת
העלילה הזו והיתה לו עגמת נפש גדול, ותיכף
הלך לכמה מראשי הקהילה והבטיחם שהכל שקר ומעולם לא
עשה דבר כזה ח"ו, וחקרו הם המלשינות, ונתגלה להם שתלמיד אחד של
החידושי הרי"ם שנדחה מפניו, דאג להעיד שקר זה על החידושי הרי"ם
כדי שיכתבו זאת לזכרון, והחליטו תיכף למחוק כל ענין הזה. ואז אמר לו
החידושי הרי"ם לרבי סיני, שתמיד יחזיק לו טובה על הדבר הזה.

